
Бондаренко О. О., Матвєєва О. В.

Науково-технічна бібліотека, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (м. Дніпро, Україна)

**ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО
РЕПОЗИТАРІЮ (З ДОСВІДУ РОБОТИ БІБЛІОТЕКАРІВ-
ДЕПОЗИТОРІВ ДНІПРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ
АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА)**

Розглядається досвід роботи з наповнення електронного архіву (репозитарію eaDNURT) бібліотекарами-депозиторами науково-технічної бібліотеки (НТБ) Дніпровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

Ключові слова: інституційний репозитарій; бібліотекар-депозитор; відкритий доступ; науковець; eaDNURT

Bondarenko O. O., Matveyeva O. V.

Scientific and Technical Library, Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan (Dnipro, Ukraine)

**USE AND DEVELOPMENT OF THE INSTITUTIONAL REPOSITORY
(USING THE EXPERIENCE OF LIBRARIANS-DEPOSITORS OF
DNIPRO NATIONAL UNIVERSITY OF RAILWAY TRANSPORT NAMED
AFTER ACADEMICIAN V. LAZARYAN)**

The experience of filling the electronic archive (eaDNURT) by librarians-depositors of Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan is considered.

Keywords: institutional repository; librarian-depositor; open access; scientist; eaDNURT

В сучасному світі, в умовах комп'ютеризації, розповсюдженні мережевих технологій, використанні відкритого доступу в навчальному та науково-дослідному процесах в закладах вищої освіти України, виникла потреба до створення та наповнення електронних архівів – репозитарієв. Що таке репозитарій? Репозитарій – це ресурс у мережі, де зберігаються і підтримуються публікації (за результатами наукових досліджень, що проводяться в установі). Найчастіше дані в репозитарії зберігаються у вигляді файлів, доступних для подальшого поширення по мережі. Інституційний репозитарій є одним із основних інструментів для поширення результатів наукових досліджень вчених університету у відкритому доступі (<https://cutt.ly/SWT4Tuz>).

У 2010 році в Дніпровському національному університеті залізничного транспорту було створено електронний архів (eaDNURT) для накопичення, зберігання та надання безкоштовного повнотекстового доступу до публікацій наукового, освітнього та методичного призначення, що створені викладачами, науковцями, аспірантами чи студентами університету (наукові публікації студентів розміщуються за наявності рецензії наукового керівника). Кожен користувач, який має доступ до інтернету, може потрапити до eaDNURT, відкривши електронну адресу <http://eadnurt.diit.edu.ua>. Електронний архів eaDNURT працює на базі відкритого програмного забезпечення Dspace 5.5, розробленого Массачусетським технологічним інститутом. DSpace – пакет вільного/відкритого програмного забезпечення що забезпечує інструменти для керування цифровими активами, і використовується як основа для колективних архівів (<https://uk.wikipedia.org/wiki/DSpace>). З 2010 року eaDNURT зареєстровано у реєстрі репозитаріїв відкритого доступу Registry of Open Access Repositories (ROAR).

Фонди електронного архіву згруповано за:

- 1) типами видань: наукова періодика; монографії; дисертації; автореферати дисертацій; матеріали конференцій; патенти, тощо. За останній період до колекцій eaDNURT додані такі нові зібрання як «Охоронні документи» та «Випускні кваліфікаційні роботи».
- 2) науковими підрозділами: факультети, кафедри та інші відділи університету, далі колекції складаються за типами видань.

На головній сторінці репозитарію можна ознайомитись зі статистикою відвідувань за певний період та новими матеріалами, які були внесені за останній час. Аналізує та вивчає статистику відвідувань електронного архіву eaDNURT адміністратор репозитарію. Адміністратор репозитарію – співробітник НТБ ДНУЗТ, що відповідає за навчання та консультацію бібліотекарів-депозиторів, науковців, аспірантів, студентів. Адміністратор також надає права доступу до eaDNURT іншим депозиторам, займається вилученням матеріалів з архіву eaDNURT та створенням нових фондів і колекцій.

Під керівництвом адміністратора електронного архіву, розвитком та наповненням eaDNURT займаються бібліотекари – депозитори університету, співпрацюючи з науковцями кафедр. Двічі на рік, науковці університету надають електронні ресурси своїх робіт та метадані, оформлених згідно з Вимогами до розміщення наукових публікацій (<https://library.diit.edu.ua/uk/page/requirements-for-publishing-articles>), до бібліотеки університету самостійно або через відповідальну особу з кафедри.

В умовах дистанційної роботи з причин COVID-19 електронні ресурси наукових робіт, призначені для розміщення в репозитарії, надавались до бібліотеки електронною поштою на адресу diitl@i.ua.

В останні роки, до електронного архіву eadNURT обов'язково почали вносити ідентифікатор автора – ORCID (при наявності). ORCID (Open Researcher and Contributor ID) – це некомерційний проект, мета якого призначити кожному автору наукової статті свій унікальний код. Головне завдання ідентифікаційного коду полягає в тому, щоб ліквідувати різночитання в іменах автора. Ідентифікатор ORCID залишається незмінним при зміні імені чи прізвища автора (через шлюб, зміну імені, тощо), всі публікації, як і раніше, будуть за ним закріплені (<https://uk.wikipedia.org/wiki/ORCID>).

Тому, дуже зручно, пошук наукових праць конкретного автора, в електронному архіві eadNURT робити за допомогою ідентифікатора ORCID, вказавши його у пошуковому рядку. Система знайде всі праці з замовленим і східними ID кодами та систематизує їх таким чином, що спочатку будуть розміщені праці, в яких цифри повністю збігаються, а потім всі інші.

Процес архівування починається перевіркою про відсутність наукової роботи в електронному архіві eadNURT. Для цього необхідно ввести її заголовок до пошукового рядку. Якщо система не знаходить внесений заголовок, далі починається процес архівування, поетапне заповнювання полів для опису електронного ресурсу. Назви полів та необхідні дані для їх заповнення зведено до таблиці.

Поле	Дані для заповнення поля
Authors (автори)	Вноситься прізвище та ім'я по батькові всіх науковців, причетних до написання праці, причому в тій черзі, як вказано в науковому творі. Прізвища вносяться на мові оригіналу наукової роботи.
Title (заголовок)	Розміщається назва електронного ресурсу, обов'язково українською та англійською мовами. Інші мови-за бажанням автора.
Date of Issue (дата випуску)	Вказується дата випуску наукової роботи
Publisher (видавець)	Вказується найменування видавництва або організації, де опублікована наукова праця
Citation (цитування)	Вноситься бібліографічний опис наукового твору, який складається відповідно ДСТУ 8302:2015 (зі змінами). При скороченні слів керуватись

	ДСТУ 3582:2013.
Identifiers (ідентифікатори)	Вказуються ISSN, ISBN, та URI (якщо науковий твір вже розміщений в мережі Інтернет)
Type (тип)	Зі списку вибирається тип документу (стаття, книга, відео, тези або інше)
Language (мова)	Зі списку вибирається мова, на якій написаний науковий твір
Subject keywords (ключові слова)	Вносяться ключові слова, обов'язково на 2-х мовах (українською та англійською). Інші мови – за бажанням автора
Abstract (анотація)	Додають анотацію до тексту, обов'язково на 2-х мовах (українською та англійською). Інші мови – за бажанням автора.
Description (опис)	Розміщується додаткова інформація: персональний ідентифікатор автора ORCID; дата захисту та заклад, в якому відбувається захист дисертації (у випадку опису е-ресурсу дисертації або автореферату)
Завантаження файлу	Завантажується електронний файл наукової праці. Електронний ресурс повинен бути підписаний прізвищем першого зі списку авторів наукової роботи англійською транслітерацією. Репозитарій підтримує та дозволяє архівувати усі формати, в яких матеріали створюються

Останнім кроком архівування в eadNURT є згода з ліцензією на розповсюдження наукових матеріалів через електронний архів. На цьому етапі розміщення матеріалів в репозитарії завершується.

Наприкінці можна сказати, що використання та розвиток eadNURT, як платформи відкритого доступу, надає можливість дослідникам зміцнити свій науковий авторитет (за рахунок підвищення видимості і цитування наукових праць) та покращити рейтинг університету в цілому.